

KÜRESEL FİNANSAL KRİZİN SİGORTA SEKTÖRÜ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ : TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

*Faruk AKIN**
*Kazım KARABOĞA***

ÖZ

2008 Küresel finansal krizi, merkez üssünü finans sektörünün oluşturduğu, 1929 Büyük Buhranı'nın ardından küresel ekonominin yaşadığı en büyük kriz olarak nitelendirilmektedir. Bir bütün olarak dünya sigorta sektörü, 2008 küresel finansal krizinden bankacılık sektörü kadar etkilenmese de kriz, özellikle finansal ürünleri sigorta eden sigorta şirketleri üzerinde etkili olmuştur. Bu çalışmada ilk olarak küresel finansal krizin dünya sigorta piyasasındaki etkileri ele alınacaktır. Çalışmanın diğer bölümünde ise küresel finansal krizin Türk Sigorta Sektörü'ne etkilerini belirlemek üzere sektördeki 120 yönetici ile yapılan anketin sonuçları irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Kriz, Sigortacılık, Sigorta Sektörü

EFFECTS OF GLOBAL FINANCIAL CRISIS ON THE INSURANCE SECTOR: A STUDY ON THE TURKISH INSURANCE SECTOR

ABSTRACT

The global financial crisis of 2008 is qualified as the greatest crisis experienced in global economy following great depression in 1929, the epicenter of which was finance sector. Even though as a whole the finance sector has not been affected by the global financial crisis of 2008 as much as the banking sector was affected, the crisis has affected particularly insurance companies which have insured financial products. In this study, the effects of the global financial crisis on the global insurance market shall be addressed first. In the other section of the study, the results of survey made with 120 managers in the sector shall be examined to determine the effects of the global financial crisis on the Turkish Insurance Sector.

Key Words: Financial Crisis, Insurance, Insurance Sector

GİRİŞ

2007 yılı ortalarında ABD konut piyasasında başlayan ve daha sonra diğer ülke ve bölgeleri de etkileyerek küresel bir hal alan finansal kriz, küresel ekonomide 1929 Büyük Buhranı'nın ardından yaşanan en büyük kriz olarak görülmektedir. Mortgage kredilerinin yapısının bozulması, faiz yapısının uyumsuzlaşması, konut fiyatlarındaki balon artışlar, menkul kıymetlerin fonlanmasında yaşanan sıkışıklık, kredi türev piyasalarının genişlemesi ve kredi derecelendirme sürecindeki sorunlar ABD'deki finansal krizin genişlemesine ve büyümesine neden olmuştur.

Küresel finansal krizin merkez üssünü oluşturan finansal hizmetler sektörü doğal olarak krizden en fazla etkilenen sektörlerin başında gelmektedir. Küresel finansal kriz ile beraber yirmi kadar banka batmış, hükümetler sorunlu bankaların sermayelerinin yeniden yapılandırılması ve finansal sisteme kazandırılması için milyarlarca dolarlık kurtarma paketleri hazırlamış ve finansal hizmetler sektöründe dünya genelinde işten çıkartılanların sayısı 325.000'e ulaşmıştır (Akın, 2009, 165). Küresel finansal kriz bankacılık sektöründe ortaya çıkmakla birlikte etkisini sigortacılık sektöründe de hissedilir bir hale getirmiştir. ABD'deki kriz dünyanın en büyük sigorta şirketlerinden biri olan AIG (American International Group)'in elindeki fonları riskli yatırım alanlarına yönlendirmesi ve finans sigortası adı verilen fonlara yatırılan paralara sigorta güvencesi vermesi gibi nedenlerle batma noktasına gelmesine yol açmıştır. ABD Merkez Bankası (FED), 85 milyar dolar tutarındaki bir pakete karşılık şirketin % 80 hissesini teminat olarak kabul ederek AIG sigorta şirketini iflastan kurtarmıştır (Arıkan, 2008: 31). Avrupa'da ise sigorta şirketleri ve grupları, yapısal finansal ürünlere yönelik yatırımlarını arttırmış olsalar da bu varlıkların şirketlerin yatırım

* Yrd.Doç.Dr., Bilecik Üniversitesi, Pazaryeri MYO, faruk.akin@bilecik.edu.tr

** Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, kzmkrbg@hotmail.com

portföylerindeki payı sınırlı kalmış, bu şirket ve gruplar etkin risk yönetim sistemleri uygulayarak krizin etkisini hafifletmişlerdir (Özşar, 2009, 456).

Küresel finansal krizin sigorta sektörü üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesinde sigorta şirketlerinin “finansal ürünleri sigorta eden sigorta şirketleri” ve “geleneksel anlamda sigortacılık faaliyetinde bulunan sigorta şirketleri” şeklinde ayrıldığı görülmüştür (Baştürk, 2009, 155). Krizin Türk Sigorta Sektörü’ndeki etkisi geleneksel anlamda sigortacılık faaliyetinde bulunan sigorta şirketlerinin varlığına bağlı olarak sınırlı kalmış olmakla beraber sektörün yedi yıl süren büyüme trendi sona erdirmiştir.

Bu çalışmada ilk olarak küresel finansal krizin talep daralmasına bağlı olarak dünya sigorta piyasasındaki prim üretimi değerleri üzerinde yarattığı etkileri ülke ve bölgeler bazında yıllar itibariyle ele alınacaktır. Çalışmanın diğer bölümünde ise küresel finansal krizin Türk sigorta sektörü üzerindeki etkilerini belirlemek için sektördeki 120 yönetici ile yapılan anketin sonuçları değerlendirilecektir.

1. Küresel Finansal Krizin Dünya Sigorta Sektörüne Etkileri

Sigortacılık sektörü bir bütün olarak krizden ötürü bir tehdit olarak gözükmemektedir. Bununla birlikte, sigorta şirketleri küresel finansal krizden farklı yollardan etkilenmiştir. Bu bağlamda, alacak ve pazar risklerine bir dizi yoğun maruziyet ortaya konuldu; bu maruziyet şunları içine almaktadır (Schich, 2009, 9):

- **İpotek sigortacıları**, ABD’de krizin merkezindeydi ve kriz sert bir şekilde vurdu. Finansal sağlıkları, büyük ölçüde, hızlı biçimde iyileşmesi beklenmeyen ipoteğin hacizle paraya çevrilmesi gelişmeleri ve konut piyasası ile belirlenmektedir.
- **Hayat sigortası şirketleri**, özellikle Birleşik Devletlerde, önemli ölçüde piyasa değerlendirme baskısı altında kaldılar, zira yatırım gerilirken iade garantili sermaye bazlı kontratların düşüşünü sınırlayan finansal korunma maliyetleri sıçrama yapmıştır.
- **Finansal garantili sigorta şirketleri**, derecelendirme ve piyasa fiyatlandırması baskısı altındaydı ve büyük tüzel kuruluşlar, ticari modellerinin özünü oluşturan üçlü A-derecelendirme durumlarını kaybettiler.
- **Bazı büyük sigorta ağırlıklı finansal gruplar**, ya bankalar ile kurumsal bağları nedeniyle ya da şirket içindeki yatırım bankası benzeri faaliyet yürüten birimleri nedeniyle etkilendiler. Örneğin, dünyanın en büyük sigorta grubu, kredi korumasının büyük satıcısı konumundaki finansal ürün birimi yüzünden uğradığı zarar nedeniyle çökmüştür.

Sigorta sektörü, karmaşık yapıları ürünlerin korunması ve kredi durumunun yükseltilmesi yoluyla ve böylece bu ürünleri yatırımcılar için daha cazip hale getirerek ve küresel bazda her yerde bulunabilir hale getirerek finansal garanti sigortası rolü oynamakla mali krizde önemli bir destekleyici rol oynamıştır. Sigorta taahhütlerinin mali krizden etkilendiği ana kanal, öz kaynaklara varlık taraflı yatırım ve borçlanma senetleri ile yapılandırılmış finans ürünleri olmuştur. Krizin doğrudan etkileri yönünden, mevcut mali krizi başlatan teminata bağlanmış borç yükümlülükleri (CDO) ve yapılandırılmış yatırım araçları (SIV) gibi “zehirli” varlıklar ve kötü geçmişli mortgage kredisine sigorta taahhütlerinin maruziyeti, elimizdeki sınırlı veriler bazında pek çok OECD ülkesinde önemli gözükmemektedir. Bu sonuç, büyük oranda tutucu yatırım stratejilerini ve belli ölçüde de alternatif yatırım araçlarına yatırımlarda çeşitlilik kuralları ve sınırlamaları gibi yasal gerekleri yansıtır gözükmektedir. Bazı özel OECD ülkelerinde, bazı (yeniden) sigortalayanlar (özellikle hayat sigortacıları), kötü geçmişli mortgage kredisine ve “zehirli” ürünlere önemli ölçüde maruz kalmış ve o nedenle, bu ürünlerle ilgili piyasa çöktüğü için, sigortacılar, kendi holdinglerinin değerini düşürmek ve malzeme kayıplarını (değer düşüklüğü, ya da gerekleşmemiş pazardan pazara değer kaybı) kabul etmek zorunda kalmışlardır. Bloomberg’den alınan toplu bilgilere göre, Ocak 2010 tarihi itibarıyla, dünya çapında sigortacılar, bankacılık sektöründeki 1.230 milyar dolara kıyasla, 261 milyar dolar tutarında değer düşüşü ve kredi kaybı rapor etmişlerdir. Avrupa’da, sigorta sektörü, 69 milyar dolar değer düşüşü ve kredi kaybı rapor ederken, kıyaslanı değer 189 milyar dolardır. Ocak 2010 itibarıyla, dünyadaki tüm değer düşüşlerinin yüzde 54 ünü dört büyük sigorta grubu; yani 98.2 milyar dolar değer düşüşü yazan AIG ve sırasıyla 18.6 milyar dolar, 12.0 milyar dolar ve 0.7 milyar dolarlık değer düşüşleri izlemiştir (OECD, 2010:7-8).

2009 yılı sonu itibarıyla Dünyada toplam prim büyüklüğü küresel krizin de etkisiyle reel bazda % 1,1 azalarak 4.07 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplam prim üretiminin 3.5 trilyon dolarlık kısmı gelişmiş ülkelerde oluşurken, sigorta bilincinin tam olarak yerleşmediği gelişmekte olan ülkelerde bu miktar 533 milyar dolarda kalmıştır. 2009 yılı sonu itibarıyla sanayileşmiş ülkelerde hayat branşında %2,8 hayat dışı branşta ise 0,6 oranında küçülme görülmüştür. Prim üretimi sanayileşmiş ülkelerde % 1,8 oranında küçülürken, gelişmekte olan piyasalarda %3,5’lik bir artış göstermiştir. Her ne kadar küresel finansal krizin etkisi, 2008 yılının son çeyreğinde daha yoğun olarak görülse bile bu yoğun etkinin gelişmekte olan sigorta piyasalarında gelişmiş ülkelerin piyasaları kadar olmadığı belirtilebilir (Pamukçu, 2010, 9).

Tablo 1: Reel Büyüme Oranları (%)

	Hayat	Hayat Dışı	Toplam
Sanayileşmiş Ülkeler	-2,8	-0,6	-1,8
Gelişmekte Olan Piyasalar	4,2	2,9	3,5
Dünya Toplam	-2,0	-0,1	-1,1

Kaynak: Swiss Re, Sigma No: 2/2010, World insurance in 2009, s.1.

Toplam prim büyüklüğünde, bir önceki yıla göre payı gerilemekle birlikte Dünya prim üretiminin yaklaşık %40'ını gerçekleştiren Avrupa kıtası ilk sırada yer almaya devam ederken, bunu %33 ile Amerika ve %24 ile Asya takip etmektedir. Geçen senelerde olduğu gibi, hayat dışı branşlarda prim üretim liderliğini Amerika elinde tutarken, hayat branşında Avrupa en büyük yüzdeye sahip kıtadır. Amerika kıtasında reel primler bir önceki yıla göre %6,1 azalırken, Avrupa'da %1,8 oranında artmıştır. Asya'da %2,8 oranında artış görülmüş, Avustralya'da %9,6 oranında bir azalma meydana gelmiştir. Ülkeler bazında bakıldığında ise, Dünyada en yüksek prim üretimi 1.14 trilyon dolarla ABD'de olup, prim üretimi bir önceki seneye göre reel bazda %7,8 gerilemiştir. Prim üretimi Japonya'da ise bir önceki seneye göre artarak 506 milyar dolar, İngiltere'de ise düşüyle 309 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılında Dünyada kişi başına düşen prim büyüklüğü ortalaması 625 dolardan 595 dolara düşmüştür. Bu miktar gelişmiş ülkelerde 3.405 dolar iken, gelişmekte olan ülkelerde 83 dolarda kalmaktadır. Kişi başına düşen primler Amerika'da 1.470 dolar, Avrupa Birliği'nde ise 2.774 dolar olup, Afrika'da sadece 49 dolardır. Dünyada kişi başına en yüksek prim üreten ülke 6.555 dolarla Hollanda'dır. Bu ülkeyi sırasıyla İsviçre ve Danimarka takip etmektedir. 2009 yılında Dünyada sigorta sektörünün ekonomideki yerini gösteren primlerin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya (GSYH) oranı %6,98 iken, gelişmiş ülkelerde bu oran %8,61'i bulmakta, aralarında Türkiye, Latin Amerika, Orta ve Doğu Avrupa, Güneydoğu Asya, Orta Doğu, Orta Asya ve Afrika'nın yer aldığı gelişmekte olan ülkelerde ise %2,89'da kalmaktadır. Primlerin GSYH'ya oranının en yüksek olduğu ülke %16,8 ile Tayvan olup, bu ülkeyi sırasıyla Hollanda, Güney Afrika ve İngiltere takip etmektedir. Tablo 2'de 2009 yılında dünya sigorta sektörünün genel görünümü yer almaktadır.

Tablo 2 : 2009 Yılında Dünya Sigorta Sektörü

	Pim Hacimleri (Milyon USD)			2009 Yılına Göre Reel Prim Artışı (%)	Dünyadaki Payı (%)	Primlerin GSYİH'ya Oranı (%)	Kişi Başı Prim (\$)
	2007	2008	2009				
Amerika	1.428.345	1.450.407	1.349.495	-6,1	33,19	6,91	1.470,2
Avrupa	1.763.386	1.703.713	1.610.620	1,8	39,61	7,58	1.861,5
Asya	811.688	934.577	989.451	2,8	24,33	6,08	243,1
Okyanusya	69.489	78.543	67.241	-9,6	1,65	6,24	1.862,9
Afrika	53.293	52.829	49.287	-11,1	1,21	3,26	48,8
DÜNYA	4.126.201	4.220.070	4.066.095	-1,1	100	6,98	595,1
Sanayileşmiş Ülkeler	3.704.338	3.706.806	3.532.716	-1,8	86,88	8,61	3.404,9
Gelişmekte Olan Ülkeler	421.864	513.265	533.379	3,5	13,12	2,89	91,5

Kaynak: Swiss Re, SigmaNo: 2/2010, World insurance in 2009, s.29., Swiss Re, SigmaNo: 2/2009, World insurance in 2009, Update December s.4.

2. Küresel Finansal Krizin Türk Sigorta Sektörüne Yansımaları Üzerine Bir Araştırma

Türkiye, 2009 yılında dünya prim üretiminde % 0,19'luk pay ile 88 ülke arasında 38. (2008 yılında 36. sırada), kişi başı prim üretiminde 67. (2008 yılında 65. sırada) ve prim üretiminin GSYİH'ya oranına göre ise 76. sırada (2008 yılında aynı) yer almıştır. Türkiye AB-27 ülkeleri ile içerisinde toplam prim üretiminde 16., prim üretiminin GSYİH'ya oranına ve kişi başı prim üretiminde ise sonuncu sırada yer almaktadır. (Swiss Re, 2010, 31-37). Seçilmiş AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında İspanya'da 2009 yılı itibariyle sigorta şirketi başına 157 bin, Almanya'da 135 bin, Fransa'da 106 bin, İngiltere'de 66 bin, Hollanda'da 51 bin ve İsveç'de 24 bin gibi düşük bir nüfus düşmesine karşın Türkiye'de sigorta şirketi başına düşen nüfus yaklaşık olarak 1.200.000'dir.

Tablo 3: Türkiye-Seçilmiş AB Ülkeleri Karşılaştırması- 2009

Ülkeler	Nüfus	Sigorta Şirketi Sayısı	Sigorta Şirketi Başına Düşen Nüfus	Toplam Prim Üretimi (USD)	*Kişi Başına Düşen Prim Üretimi(USD)
İngiltere	61.707	934	66.067	309.241	4.578,8
Almanya	82.087	604	135.905	238.366	2.878,4
Fransa	64.256	452	106.384	283.070	4.269,1
İsveç	9.280	381	24.356	32.768	3.540,0
Hollanda	16.493	320	51.540	108.144	6.554,6
İspanya	46.221	294	157.214	82.775	1.801,8
Türkiye	71.989	60	1.199.816	7.853	105,0

Kaynak: CEA, European Insurance in Figures, November 2010, s.46-51., * Swiss Re, SigmaNo: 2/2010, World insurance in 2009, s.31.

2.1. Yapılan Araştırma Hakkında Genel Bilgiler

Bu araştırma anket tekniğine dayalı bir alan araştırmasıdır. Bu kapsamda hazırlanan anket, pilot çalışma için İnternet ortamından sigorta sektöründe çalışan 380 yöneticiye uygulanmıştır. Anket soruları Alpha (Cronbach) yöntemi kullanılarak güvenilirlik testine tabi tutulmuştur. Bu testin sonucuna göre Alpha değeri 0,492 olarak tespit edilmiştir. Anket sorularının güvenilirlik düzeyi nispeten yeterli bulunmuş ve istatistiksel analizler uygulanmıştır.

İnternet'ten veri toplama süreci 2011'un Şubat ayı boyunca 1 ay süreyle devam etmiştir. Form yapısı ile toplanan verilerin yer aldığı dosyadaki veriler SPSS (Statistical Packages for Social Sciences) paket programında oluşturulan veri dosyasına aktarılmıştır. Bu dosyada yer alan veriler araştırmada elde edilmek istenen amaçlara uygun olarak yeniden kodlanmış ve çeşitli istatistiksel analizler yapmaya elverişli hale getirilmiştir. Bu verilere frekans dağılımları çıkarma, ağırlıklı ortalama alma gibi çeşitli istatistiksel testler uygulanmıştır.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye, gerek serbest piyasa ekonomisi politikasına sahip olması gerekse AB ile gümrük anlaşması kapsamında açık bir ekonomi olduğu için dünya ölçekli kriz ya da büyümelerden direk olarak etkilenenekte olan bir ülkedir. Sigorta sektörü iki yönlü bakış ile ele alındığında bir taraftan kriz ve afet durumlarında can simidi görevi görürken diğer taraftan ekstra ödeme maliyeti oluşturduğu için bir maliyet olarak görülebilmektedir. Bu yüzden Türkiye sigorta sektörünün nasıl algılandığı sürekli izlenmesi, krizlerden etkilenip etkilenmediğinin araştırılması, etkilenmiş ise krizin olumsuz etkilerini en aza indirecek tedbirlerin gecikmeden alınması, alınan tedbirlerin işe yarayıp yaramadığının test edilmesi ülke ekonomisinin kalkınmasında sektörün üstlendiği misyonun sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir.

Bu araştırmada öncelikle 2008 yılının ikinci yarısında başlayıp dalga dalga tüm dünya ülkelerini etkisi altına alan ve etkileri halen devam etmekte olan küresel finans krizinin karakteristiğinden söz edilerek söz konusu krizin nedenlerine değinilmiş ardından da özetle krizin dünya sigortacılık sektöründeki yansımalarına yer verilmiştir. Araştırmanın analiz kısmında ise Türkiye'de sigorta sektöründe yer alan sigorta işletmelerinin söz konusu krizden etkilenme düzeyleriyle ilgili sektörden yönetici görüşlerine yer verilmiştir.

2.3. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

İstatistiksel analizlerde kullanılan birincil veriler Türk sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin yöneticilerinin görüşlerini kapsayacak şekilde doldurulan anketlerden elde edilmiştir. Bu aynı zamanda araştırmanın birinci kısıtını oluşturmaktadır. Araştırmanın ikinci kısıtı, anketi dolduracak olanların sadece söz konusu sigorta şirketlerinin genel müdür, genel müdür yardımcısı, işletme müdürü ve departman müdürü gibi yöneticilerden oluşmasıdır. Bir başka kısıt da verilerin sadece İnternet üzerinde yer alan ve online olarak doldurulan anketler aracılığı ile toplanmasıdır. Günümüz teknolojik şartları düşünüldüğünde bunun bir kısıttan daha çok bir kolaylık olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu yöntem hem anketi uygulayanları posta, kağıt, zarf vb. maliyetlerle, dijital dosya düzenleme ve e-maile ek yaparak gönderme işlemlerinden, hem de anketi dolduranları postalama ve dijital dosyayı e-maile ek yaparak gönderme gibi uzun ve yorucu işlemlerden kurtarmakta ve anketin doldurulmasında caydırıcılığı önlemektedir.

2.4. Analiz ve Bulgular

Anket formu, online olarak doldurulup gönderilmeye olanak sağlayan İnternet ortamına yerleştirildikten sonra, Türkiye sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren ve yukarıda kapsam ve kısıtı belirtilen sigorta şirketlerinin yaklaşık olarak 380 yöneticisinin değişik şekillerde elde edilebilen e-mail adreslerine söz konusu adresteki anketi doldurmaları konusunda bilgi verilmiştir. Anketin uygulandığı süre zarfında anketi 120 yönetici doldurmuştur. Dolayısıyla verilerin analizinde kullanılan veri sayısı (n) 120'tir. Anket sonuçlarının yer aldığı dosyada toplanan veriler SPSS (Statistical Packages for Social Sciences) paket programında oluşturulan veri dosyasına aktarılmıştır. Bu dosyada yer alan veriler araştırmada elde edilmek istenen amaçlara uygun olarak yeniden kodlanmış ve çeşitli istatistiksel analizler yapmaya elverişli hale getirilmiştir. Bu verilere frekans dağılımları çıkarma, ağırlıklı ortalamalar alma gibi çeşitli istatistiksel yöntemler uygulanmıştır.

Tablo 1'de anketi dolduran yöneticiler ile ilgili cinsiyet, görev, öğrenim durumu, mezun olunan eğitim alanı ve çalışılan işletme türü gibi kişisel değişkenler yer almaktadır. Bu araştırmada toplamda 120 katılımcı yer alırken; bunların % 57'sini Kadın katılımcılar oluştururken % 43'ünü Erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcılar yaşları itibari ile incelendiğinde 120 katılımcıdan % 39,2 'lik oran ile en çok "26-35" yaş arası katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu grubu % 35 ile "36-45" yaş aralığındaki katılımcılar izlemektedir." 46-55" yaş aralığına sahip katılımcılar ile daha yüksek yaş aralığında olan katılımcılar ise %25,8'lik bir orana sahiptir. Katılımcılar eğitim durumlarına göre incelendiğinde % 64,2'lik bir oran (77 kişi) ile lisans mezunları birinci sırada yer almaktadır. Bu grubu sırasıyla % 20 ile yüksek lisans ve % 13,3'lik bir oran ile önlisans üstü mezunları takip etmektedir.

Tablo 4: Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	69	57,5
Kadın	51	42,5
Yaş		
26-35	47	39,2
36-45	42	35,0
46-55	27	22,5
56 ve üstü	4	3,3
Eğitim Düzeyi		
Önlisans	16	13,3
Lisans	77	64,2
Yüksek Lisans	24	20,0
Doktora	3	2,5
Görevi		
Yönetim Kurulu Başkanı	1	0,8
Genel Müdür	6	5,0
Genel Müdür Yardımcısı	23	19,2
Bölge Müdürü	13	10,8
Departman Müdürü	71	59,2
Sektördeki Tecrübe		
1 yıl ve daha az	6	5,0
2-5 yıl arası	30	25,0
5-9 yıl arası	36	30,0
10 yıl ve daha fazla	48	40,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde araştırmaya katılan cevaplayıcıların % 59,2'lik bir oran ile büyük bir kesimi Departman Müdürü, % 5'lik bir oran ile Genel Müdür, %10,8 lik bir oran ile Bölge Müdürü ve %19,2' lik bir oran ile Genel Müdür Yardımcısı ayrıca bir katılımcıda Yönetim Kurulu Başkanı olarak sigortacılık sektöründe çalışmaktadır. Yukarıdaki tablo incelendiğinde katılımcıların genel itibari ile sigortacılık sektöründe deneyimli kişiler oldukları göze çarpmaktadır. Oranlar sırası ile incelendiğinde %40'lık bir oran ile 10 yıl ve daha üstü çalışan grup ilk sırada yer almaktadır, %30'luk bir oran ile 6-9 yıl deneyimli grup, %25'lik bir oran ile 2-5 yıllık deneyimli grup ve %5 ile 1 yıl ve daha az deneyimli katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 5: İşletmenin Ekonomik Krizden Etkilenip Etkilenmediği

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	89	74,2
Hayır	31	25,8
Toplam	120	100,0

Araştırmaya katılan cevaplayıcılara sorulan küresel finansal krizin şirketlerini etkileyip etkilemediği sorusuna katılımcıların % 74,2 si evet etkiledi cevabını verirken % 25,8'lik kesim ise hayır etkilemedi cevabını vermiştir.

Tablo 6: İşletmenin Küresel Finansal Krizden Etkilenme Düzeyi

	Frekans	Yüzde (%)
Hiç	24	20,0
Az	35	29,2
Orta	46	38,3
Çok	15	12,5
Toplam	120	100,0

Katılımcılara sorulan küresel finansal krizin şirketlerini ne ölçüde etkilediğine yönelik soruya katılımcıların % 38,3'lük oran ile büyük bir bölümü orta derecede etkilediği yönünde görüş belirtirken, % 29,2'lik kısmı az oranda, %20'lik bir oran ile hiç etkilemedi ve son olarak % 12,5'lik oran ile çok etkiledi cevabını vermişlerdir.

Tablo 7: Rakiplerinize Göre Krizden Karlı Çıktığınızı/Çıkacağınızı Düşünüp Düşünmedikleri

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	75	62,5
Hayır	45	37,5
Toplam	120	100,0

Katılımcıların %62,5'lik bir kısmı rakiplerine göre krizden karlı çıktıklarını düşünürken, % 37,5'lik kısmı ise rakiplerine göre küresel krizden karlı çıkmadıklarını yada çıkamayacaklarını belirtmiştir.

Tablo 8: Krizin Sigorta İşletmeleri Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Krizin Sigorta İşletmeleri Üzerindeki Olumsuz Etkileri	Ortalama*
Kârlılığın azalmasına yol açmıştır.	4,32
Büyümenin düşmesine yol açmıştır.	4,19
Etkililer yapılan yasal düzenlemelerle sınırlı olmuştur.	3,32
Özellikle otomotiv sektöründeki olumsuz etkileri Türk sigorta sektörünün krizden dolaylı olarak etkilenmesine yol açmıştır.	2,97
Yıkıcı bir rekabet ortamına yol açmıştır.	3,33
Çalışanların işten çıkarılma korkusu nedeniyle motivasyonlarının düşmesine yol açmıştır.	3,40
Müşterilerden yapılan tahsilâtların azalmasına yol açmıştır.	4,00
Prim üretiminin düşmesine yol açmıştır.	3,50
Müşteri kaybına yol koymuştur.	3,78
İstihdamın azalmasına yol açmıştır.	3,51
Nakit akışının bozulmasına yol açmıştır.	3,70
Maliyetlerin artmasına yol açmıştır.	3,35
Ortalama	3,61

*Değerler 5 üzerinden hesaplanmıştır. 5= Kesinlikle Katılıyorum 1= Kesinlikle Katılmıyorum

Genel olarak araştırmaya katılımcıların Küresel Finansal Krizin Türk Sigortacılık Sektörü üzerindeki olumsuz etkilerine yönelik ifadelerine verdikleri cevaplar ışığında ortalama : 3,61 lik bir değer ile bu krizin sigortacılık sektörü üzerinde gerçekten olumsuz etkilere yol açtığını belirtmişlerdir. Tek tek ifadeler incelendiğinde bu krizin sektörü

olumsuz etkilediğini düşünen katılımcılar büyük bir oran ile karlılığın azaldığını, büyümenin düştüğünü, yıkıcı bir rekabet ortamının oluştuğunu, büyük oranda müşterilerden yapılan tahsilâtların azaldığını belirtmişlerdir.

Tablo 9: Krizin Sigorta İşletmeleri Üzerindeki Olumsuz Etkileri Bertaraf Edilmesine Yönelik Adımlar

Krizin Sigorta İşletmeleri Üzerindeki Olumsuz Etkileri Bertaraf Edilmesine Yönelik Adımlar	Ortalama*
Küresel finansal krizin etkilerini ortadan kaldırmak için Türk sigorta sektöründe alınan risklerle orantılı olarak özsermayeye sahip olunması gerekmektedir.	4,53
Küresel finansal krizin etkilerini ortadan kaldırmak için Türk sigorta sektöründe yeni sigortacılık ürünleri çıkarılmalıdır.	3,43
Küresel finansal krizin etkilerini ortadan kaldırmak için Türk sigorta sektöründe daha etkin risk yönetimi uygulanmalıdır.	4,20
Küresel finansal krizin etkilerini azaltmak için Türk sigorta sektöründe fiyatlama konusundaki agresif davranış biçiminin değişmesi gerekmektedir.	4,48

*Değerler 5 üzerinden hesaplanmıştır. 5= Kesinlikle Katılıyorum 1= Kesinlikle Katılmıyorum

Küresel Finansal Krizin olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesine yönelik yöneltilen atılması gereken adımlardan en önemlisinin özsermaye yeterliliğinin olduğunu vurgulamışlardır. Bunun dışında krizi aşabilmek için yeni sigortacılık ürünlerinin çıkarılması gerektiği, etkin risk yönetimine ihtiyaç olduğu ve fiyatlama ile ilgili bir takım değişikliklere ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 10: Krizin Sigorta Şirketleri Üzerindeki Pozitif Durumları

Krizin Sigorta İşletmeleri Üzerindeki Pozitif Durumları	Ortalama*
Küresel finansal kriz “Türkiye’de, ABD’deki gibi sigorta ürünlerinden “finans sigortası” bulunmadığı için herhangi bir risk teşkil etmemiştir.	3,39
Türk sigorta şirketleri yatırımlarını devlet tahvillerine, hazine bonosu ve vadeli mevduat gibi yatırım araçlarında değerlendirdikleri için küresel finansal krizden olumsuz yönde etkilenmemiştir.	3,40
5684 Sayılı Sigortacılık Yasası ile Hazine Müsteşarlığı’nın şirketlerin sermaye yeterliliğini izlemesi, yetersiz sermaye durumunda bu yetersizliğin giderilmesi için gereken önlemleri alma yetkisi ve sıkı takibi küresel finansal krizin etkilerini en aza indiren etkenlerdendir.	3,41

*Değerler 5 üzerinden hesaplanmıştır. 5= Kesinlikle Katılıyorum 1= Kesinlikle Katılmıyorum

Katılımcılar Küresel ölçekteki finansal krizin Türk Sigortacılık Sektörünü temelden sarsmaması ile ilgili olarak ise Türkiye’deki sigortacılık yapısının, sigorta şirketlerinin finansal varlıklarını risk oranı düşük olan ya da hiç risk oranı olmayan yatırım araçlarında değerlendirmeleri ve devletin sigortacılık sektörü üstündeki sıkı sermaye yeterliliği uygulamalarının etkili olduğunu belirtmişlerdir

SONUÇ

2008 yılında yaşanan ABD kaynaklı finansal kriz reel kesimi de etkisine alarak şiddetlenmiş ve hızla tüm dünyaya yayılmıştır. Avrupa ve Asya ülkelerinin ardından Türkiye gecikmeli olsa da bu küresel krizin etkisine girmiştir.

Bu çalışmada Türk sigortacılık sektörü yöneticilerine yönelik gerçekleştirilen anket sonucunda katılımcılar büyük bir oran ile 2008 küresel krizin Türk sigortacılık sektörünü etkilediğini belirtmişlerdir.

Yöneticilerin büyük bir çoğunluğu küresel krizin kendi şirketlerini orta ve çok düzeyde etkilediğini belirtmiştir. Fakat yöneticilerin büyük çoğunluğu krizin Türk sigortacılık sektörünü etkilediğini ve kendi firmalarının da orta ve büyük ölçekte etkilendiklerini belirtmelerine rağmen küresel krizden rakiplerine göre daha karlı çıktıklarını belirtmişlerdir. Tam bu noktada yöneticilerin bir tezata düştükleri göze çarpmaktadır. Bu durum aslında Türk sigortacılık sektörünün aslında bu krizden sarsıcı bir şekilde etkilenmediğini gözler önüne sermektedir.

Sonuçlar incelendiğinde bu krizin sektörü olumsuz etkilediğini düşünen katılımcılar büyük bir oran ile karlılığın azaldığını, büyümenin düştüğünü, yıkıcı bir rekabet ortamının oluştuğunu, büyük oranda müşterilerden yapılan tahsilatların azaldığını belirtmişlerdir.

Yöneticiler küresel finansal krizin olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesine yönelik olarak atılması gereken adımlardan en önemlisinin Türk sigorta sektöründe alınan risklerle orantılı olarak özsermayeye sahip olunması gerekmektedir. Bunun dışında krizi aşabilmek için yeni sigortacılık ürünlerinin çıkarılması gerektiği, etkin risk yönetimine ihtiyaç olduğu ve fiyatlama ile ilgili bir takım değişikliklere ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir.

Yöneticiler küresel ölçekteki finansal krizin Türk sigortacılık sektörünü temelden sarsmaması ile ilgili olarak ise Türkiye'deki sigortacılık yapısının, sigorta şirketlerinin finansal varlıklarını risk oranı düşük olan ya da hiç risk oranı olmayan yatırım araçlarında değerlendirmeleri ve devletin sigortacılık sektörü üstündeki sıkı sermaye yeterliliği uygulamalarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Tüm bu veriler ışığında Türkiye sigorta endüstrisi bankacılıkta olduğu gibi çok iyi korunmuş, hazırlanan kanun ve yönetmelikler, sigorta sektörünü ciddi anlamda disiplin içinde çalışan bir mekanizma haline getirmiştir. Bunun yanında sigorta sektörünün risk iştahı artarak bir takım uygun olmayan işlere girmedikçe de görülmektedir. Türkiye sigorta endüstrisinin karşılaştığı ana riskler daha ziyade global krizin yurtdışına ve Türkiye'ye etkilerinden kaynaklanmaktadır.

Küresel Finansal Krizin Türk Sigorta Sektörü Üzerindeki Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma

Bu anket çalışması küresel finansal krizin Türk sigorta sektörü üzerindeki etkilerini belirlemeye yöneliktir. Katılımımız İçin Teşekkür Ederiz.

Küresel finansal kriz şirketinizi etkiledi mi?

Evet () Hayır ()

Küresel finansal kriz şirketinizi hangi düzeyde etkiledi?

Hiç () Az () Orta () Çok ()

Rakiplerinize göre krizden kârlı çıkacağımızı/çıktığımızı düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

A)Küresel krizin sigorta sektörüne etkileri ile ilgili aşağıda verilen yargılara verdiğiniz katılım düzeyi için seçenekleri X şeklinde işaretleyiniz.

	YARGILAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektörünü olumsuz yönde etkilemiştir.					
2	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe kârlılığın azalmasına yol açmıştır.					
3	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe büyümenin düşmesine yol açmıştır.					
4	Küresel finansal krizin etkileri Türk sigorta sektöründe yapılan yasal düzenlemelerle sınırlı olmuştur.					
5	Küresel finansal krizin özellikle otomotiv sektöründeki olumsuz etkileri Türk sigorta sektörünün krizden dolayı olarak etkilenmesine yol açmıştır.					
6	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe yıkıcı bir rekabet ortamına yol açmıştır.					
7	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe çalışanların işten çıkarılma korkusu nedeniyle motivasyonlarının düşmesine yol açmıştır.					
8	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe müşterilerden yapılan tahsilatların azalmasına yol açmıştır.					
9	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe prim üretiminin düşmesine yol açmıştır.					
10	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe müşteri kaybına yol koymuştur.					
11	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe istihdamın azalmasına yol açmıştır.					
12	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe nakit akışının bozulmasına yol açmıştır.					
13	Küresel finansal kriz Türk sigorta sektöründe maliyetlerin artmasına yol açmıştır.					
14	Küresel finansal krizin etkilerini ortadan kaldırmak için Türk sigorta sektöründe alınan risklerle orantılı olarak özsermayeye sahip olunması gerekmektedir.					
15	Küresel finansal krizin etkilerini ortadan kaldırmak için Türk sigorta sektöründe yeni sigortacılık ürünleri çıkarılmalıdır.					
16	Küresel finansal krizin etkilerini ortadan kaldırmak için Türk sigorta sektöründe daha etkin risk yönetimi uygulanmalıdır.					
17	Küresel finansal krizin etkilerini azaltmak için Türk sigorta sektöründe fiyatlama konusundaki agresif davranış biçiminin değişmesi gerekmektedir.					
18	Küresel finansal kriz “Türkiye’de, ABD’deki gibi sigorta ürünlerinden “finans sigortası” bulunmadığı için herhangi bir risk teşkil etmemiştir.					
19	Türk sigorta şirketleri yatırımlarını devlet tahvillerine, hazine bonusu ve vadeli mevduat gibi yatırım araçlarında değerlendirdikleri için küresel finansal krizden olumsuz yönde etkilenmemiştir.					
20	5684 Sayılı Sigortacılık Yasası ile Hazine Müsteşarlığı’nın şirketlerin sermaye yeterliliğini izlemesi, yetersiz sermaye durumunda bu yetersizliğin giderilmesi için gereken önlemleri alma yetkisi ve sıkı takibi küresel finansal krizin etkilerini en aza indiren etkenlerdendir.					

Demografik Sorular

- 1.Cinsiyetiniz** Erkek () Kadın ()
- 2.Yaşınız** 18-25 () 26-35 () 36-45 () 46-55 () 56 ve üstü ()
- 3.Öğrenim durumunuz** Önlisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora ()
- 4. Şirkette hangi pozisyonda çalışmaktasınız? Lütfen belirtiniz.**
()
- 5. Kaç yıldır sigortacılık sektöründe çalışmaktasınız?**
- yıl ve daha az () 2-5 yıl () 6-9 yıl () 10 yıl ve daha fazla ()

Anketteki soruları yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

Akın, Faruk ve Ece Nalan, “Küresel Finansal Krizin Bankacılık Sektörü İstihdamı Üzerindeki Etkileri, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Yıl:2009, Cilt 27,Sayı :2, ss.153-168.

Arıkan, Ahmet Naci, “Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Mali Kriz ve Petrol Fiyatlarında Değişmeler Nedenleri ve Sonuçları” Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Ankara.

Baştürk, Feride “Türk Sigorta Sektöründe Teknik Göstergelerde Gözlemlenen Değişmeler ve Hayat-Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Teknik Karlılıklarının Analizi, 9.Ulusal İşletmecilik Kongresi, 6-8 Mayıs 2010 Zonguldak, ss.155-161.

CEA, European Insurance in Figures, November 2010

Kumcu, Berna “Küresel Finansal Krizin Avrupa Sigorta Piyasasına Etkileri ve Düzenleme- Denetlemeye Yönelik Yeni Mimari Arayışlar” Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu Uluslararası Finans Sempozyumu 2009, ss.455-472.

OECD, “The Impact of the Financial Crisis on the Insurance Sector and Policy Responses”, April 2010.

Pamukçu,Baturalp “Küresel Finansal Krizin Sigorta Sektörüne Yansımaları”, Reasürör Dergisi, ss.4-15.

Schich, Sebastian “Insurance Companies and the Financial Crisis”, OECD, Volume 2009 – Issue 2.

Swiss Re, Sigma No: 2/2010, World insurance in 2009

Swiss Re, SigmaNo: 2/2009, World insurance in 2009, Update December